

GROEIAGENDA 2030

GOED LEVEN IN DE DRECHTSTEDEN

Goed Leven!

Bijna 300.000 inwoners die met veel plezier wonen, werken en verblijven in een maritieme topregio. De in totaliteit 5e stad van Nederland. Waar de Merwede overgaat in de Noord en de Oude Maas. Zomaar wat kernwoorden waar deze regio voor staat: vakmanschap, innovatiedrang, nuchterheid, trots, pionierschap, eigen en samen, water, werkethos.

De Drechtsteden hebben ontzettend veel unieke kwaliteiten. De topregio voor de innovatie, de maakindustrie en de logistieke sector. Met toonaangevende internationale bedrijven als Boskalis, Royal IHC, Oceanco, Slob en Krohne Altometer. En ook in andere sectoren een omvangrijk en innovatief bedrijfsleven, zoals Bolidt, Florensis, Dataplace en Unit4. Goed bereikbaar via weg, spoor en over het water. Verbonden met Rotterdam, met Breda en Antwerpen als achterland. En wat te denken van Dordrecht, onze historische parel met de rijke handelstraditie? De regio is steeds beter in staat om inwoners en toeristen aan zich te binden. Het voorzieningenniveau in onze regio is sowieso van topniveau. Het Albert Schweitzer Ziekenhuis met locaties door de regio, het Dordrechts Museum, 't Hof van Nederland, het Energiehuis. Van de grote bekende winkelketens tot unieke retailspecialisten, een rijk en gevarieerd horeca-aanbod, kunst en cultuur, onderwijs, sportvoorzieningen en een uitstekende

gezondheidszorg. Met internationaal toeristische trekpleisters als Unesco Werelderfgoed Kinderdijk en het Nationaal Park De Biesbosch op fietsafstand. Het is er allemaal! Niet verrassend dat Dordrecht de grootste stijger is op de lijst van aantrekkelijke grote woongemeenten (Atlas voor Gemeenten, mei 2016).

Het is ook een regio waar oog is voor elkaar. Met (extra) zorg voor mensen die dit nodig hebben. Waar iedere inwoner naar vermogen meedoet in de samenleving, waardoor er ook stevig wordt ingezet op (arbeids)participatie. Door armoedebestrijding, passend onderwijs en kansen te creëren en te (laten) pakken op de arbeidsmarkt.

Maar: er is meer

Maar de regio is tegelijkertijd nog onvoldoende in balans. De ontwikkeling van het gebied blijft achter. Dat is ook zeer recentelijk vastgesteld in het onderzoek 'De Positie van de regio Drechtsteden' (*Atlas voor gemeenten, mei 2017*). Er wordt onvoldoende geprofiteerd van het economische herstel. Indicatoren hiervan zijn de achterblijvende vraag naar woningen, de leegstand en de lage werkgelegenheidsontwikkeling. En er was al sprake van bovengemiddelde sociaaleconomische problematiek. Hoge werkloosheid, veel uitkeringen en een lage arbeidsparticipatie. Deze problematiek neemt momenteel te weinig af. Door die stagnerende ontwikkeling komen (groot)stedelijke voorzieningen onder druk te staan. De filedruk neemt toe. Verder verlaten nog steeds te veel hoogopgeleiden en jongeren de regio. Vooral door het ontbreken van voldoende aantrekkelijke en passende woningen. In de Drechtsteden is mede door de fijnstofproblematiek en het vraagstuk van de waterveiligheid een duidelijk bewustzijn van de noodzaak voor de energietransitie. De kunst is om verduurzaming hand in hand te laten gaan met economische groei. Dit vraagt weer om betrokkenheid, samenwerking en innovatief vermogen van onze bedrijven.

Bovendien is het beeld van de Drechtsteden - zeker buiten de eigen regio - nog niet scherp. Deze onbekendheid leidt mogelijk tot het in stand houden van achterhaalde denkbeelden. In ieder geval wordt de potentie van de regio nog onvoldoende (h)erkend (*Zichtbaar Samen Maritiem, Jansen, december 2015*).

Kansen zijn er volop om het tij te keren. De **onbenutte potenties** van de regio kunnen en moeten worden benut. Landelijk zit de economie in de lift en trekt de woningmarkt aan. Regio's worden inmiddels erkend als de motoren van de economie, en met deze Groeiagenda wordt duidelijk wat onze regio kan bijdragen aan de BV Nederland.

En wat voor de Drechtsteden van belang is: bedrijfsleven, onderwijs, culturele sector en het maatschappelijk middenveld zoeken **samenwerking!** Breed wordt de ambitie gedeeld dat er nog veel meer in zit voor de Drechtsteden.

Dit vereist samenwerking, lef en trots!

WAAROM EEN GROEIAGENDA: NIET NIEUW, WEL SCHERPER

De opgaven in ons heerlijke woon- en werkgebied vragen om een bijstelling van de huidige aanpak. Er wordt nu nog onvoldoende geprofiteerd van de economisch betere tijden. Dit alles vergt veel inzet van lokale overheden, bedrijfsleven, inwoners, onderwijs, zorg en andere belanghebbenden. Wij, het Drechtstedenbestuur én de dagelijkse besturen van de regiogemeenten, formuleren met deze agenda een heldere, samenhangende toekomstambitie en verbinden hier programmatische doelen aan tot het jaar 2030. De keuzes die zijn gemaakt worden toegelicht en de sleutels en projecten die komende jaren de verandering moeten aanjagen zijn inzichtelijk gemaakt. Daaruit komen acties voort voor de korte, middellange en lange termijn. Deze Groeiagenda 2030 is voor de huidige en toekomstige inwoners, ondernemers, werknemers, bezoekers en toeristen van onze prachtige regio. En deze agenda staat niet op zich, maar is onderdeel van de brede gebiedsagenda, waarin samen wordt opgetrokken met Economic Development Board Drechtsteden en werkgevers. Het betreft niet zozeer nieuw beleid, maar ons uitvoeringsprogramma zoals vastgelegd in regionaal MeerJarenProgramma en bestuursakkoord met de provincie is natuurlijk nog gebaseerd op de mogelijkheden die in 2014/2015 werden voorzien. Daarom zijn nu, nadrukkelijker dan voorheen, nieuwe keuzes gemaakt in de ambities en de hiermee sa-

menhangende aanpak. Meer focus in de zaken die worden nagestreefd en worden opgepakt. Hiermee ontstaat een basis voor betere samenwerking: tussen regio en gemeenten (regio), gemeenten onderling, overheid en bedrijfsleven, onderwijs, zorg, het maatschappelijk middenveld én de regio en haar omgeving.

Wie gaat het doen

Ook moet er anders worden samengewerkt dan voorheen. Met een heldere verdeling van verantwoordelijkheden en voldoende doorzettingsmacht op lokaal en regionaal niveau. Uitgangspunt is dat alles wat lokaal kan, ook lokaal wordt aangestuurd en uitgevoerd. Het Drechtstedenbestuur treedt niet in de rollen/verantwoordelijkheden van gemeenten. Het aanjagen en bewaken van de voortgang van de uitvoering van de gehele Groeiagenda komt in handen van het Drechtstedenbestuur.

De intergemeentelijke samenwerking wordt geladen vanuit de lokale uitvoeringsparagrafen en (regionale) programmasturing en regionale opgaven. De gemeenten zijn van de projecten, de regio richt zich op de algemene coördinatie, de regio-overstijgende opgaven, lobby bij hogere overheden, regelgeving (beïnvloeding andere overheden) en bijeenbrengen van middelen. De **opgaven** zijn helder. Hoe kan de economische attractiviteit (wonen en werken) van stad en omliggende gemeenten worden gewaarborgd? En kunnen voorzieningen in stand worden gehouden? Dit alles met het doel om inwoners van nu en in de toekomst een goede leef-, werk- en verblijfsomgeving te bieden.

Scheefgroei

De kernvraag is welke hoofdingrepen zijn vereist. En: waarom? Geconstateerd is dat de regio nu onvoldoende in balans is. Wij zijn nu niet in staat om de sociaaleconomische problematiek krachtig genoeg aan te pakken. Een belangrijke oorzaak is de mismatch tussen het aanbod en de vraag naar arbeid: deze afstand wordt steeds groter. Er is in de regio vooral een tekort aan arbeidsplaatsen voor middelbaar opgeleiden (*De Positie van de regio Drechtsteden, Atlas voor gemeenten, mei 2017*). Daardoor werken nu te veel hoger- en middelbaar opgeleiden onder hun niveau. Dit leidt tot minder kansen voor mensen met een lagere opleiding. Dat is weer de hoofdreden voor de lage participatiegraad, hoge werkloosheid en het grote aantal uitkeringen. De hoogconjunctuur biedt kansen om lager- en middelbaar opgeleiden te matchen met een baan en hoger opgeleiden met een goed woon- en leefklimaat én voldoende HBO-banen naar de regio te trekken.

VAN WONEN VOOR JE WERKPLEK NAAR WERKEN WAAR JE WOONT

In het verleden gingen mensen vooral zo dicht mogelijk bij hun werk wonen. Zo ontstonden ook woonbuurten rond de havenactiviteiten in onze regio. Vandaag de dag kiezen mensen vooral voor een kwalitatief hoogwaardige woon- en leefomgeving (*De aantrekkelijke stad, Marlet, december 2009*). Uiteraard met voldoende werk en voorzieningen. Dit betekent dat de sleutel tot vernieuwing vooral te vinden is in aantrekkelijkere woningen in onderscheidende woonmilieus. Daarnaast maakt een betere (fysieke) bereikbaarheid van de banen in de Drechtsteden het aantrekkelijker om in onze regio te komen wonen. Dat stimuleert de arbeidsparticipatie. Ook trekt dit weer nieuwe bedrijvigheid aan (*De Positie van de regio Drechtsteden, Atlas voor gemeenten, mei 2017*). Een spiraal opwaarts, dus!

Pas bij voldoende aantrekkelijke woningen, goede voorzieningen en een goede bereikbaarheid kunnen met succes de nieuwe, hoger opgeleide doelgroepen worden aangetrokken én eigen hoogopgeleide inwoners en jongeren beter aan de regio worden gebonden.

De opgaven zijn fors. Het woningaanbod is nu te eenzijdig en kenmerkt zich door te veel middelmaat. Volwaardig hoger onderwijs ontbreekt nog steeds in onze regio. De bereikbaarheid loopt tegen grenzen aan qua capaciteit, externe veiligheid en leefbaarheid. En het is de vraag of de regio interessant genoeg is om 'verbonden' te worden met de Randstad, en daarmee onderdeel gaat uitmaken van het daily urban system. Ingrijpende maatregelen in het woningaanbod (kwantitatief en kwalitatief) en de bereikbaarheid zijn nodig. En uiteraard moet de hoogwaardige werkgelegenheid in voldoende mate blijven meegroeien. In de wetenschap dat het aantal beschikbare arbeidsplaatsen voor de eigen beroepsbevolking (de zogenaamde banenindex) nu al onder het gemiddelde van vergelijkbare gemeenten ligt.

Dit alles vereist een schaa sprong. Kleine stapjes helpen niet meer, anders was deze Groeiagenda niet nodig. Groot denken en dromen is een geheel andere benadering. Iets wat nu nog geen gemeengoed is in onze regio. Dat willen het Drechtstedenbestuur en de gemeentebesturen van de regiogemeenten doorbreken. Geen Calimero-denken meer.

De inzet is om 25.000 nieuwe woningen en 30.000 extra arbeidsplaatsen te realiseren tot 2030. En hieraan onlosmakelijk verbonden het verbeteren van de bereikbaarheid, inclusief het oplossen van de vraagstukken over externe veiligheid en leefbaarheid. En het verder optimaliseren van het voorzieningenniveau.

Het doel is helder: een maritieme topregio met 300.000+ inwoners die Goed Leven in een compleet, dynamisch, meerkernig gebied met unieke woon- en werkmilieus, een omvangrijk en divers aanbod aan bedrijvigheid, waar creativiteit bloeit en het onderwijs en de cultuur floreren, in een historische setting gelegen tussen drie rivieren in een uniek Hollands landschap.

GROEIAGENDA 2030

GOED LEVEN

IN DE DRECHTSTEDEN

Een maritieme topregio met 300.000+, inwoners die Goed Leven gebied met unieke woon- en werkmilieus, een omvangrijke diversiteit bloeit en het onderwijs en de cultuur floreren, in een uniek Hollands landschap.

GOED WONEN

DUURZAAMHEID

Wonen is dé game changer voor de regio

Hefboom voor stedelijke ontwikkeling, doorgroeien naar 300.000+, inwoners, evenwichtiger verdeling woonsegmenten, duurzame, gezonde woongebieden, benutten unieke gebiedskwaliteiten, transformatie kwetsbare wijken, interactiemilieus in binnenstad, compleet voorzieningenaanbod

GOED BEREIKBAAR

K

Meerdere woningen naar de Drecht

Verbetering bereikbaarheid spoor en water. Vrijheid Hotspots en CS, meer gebruik en meer over water, versterking gebied Dordrecht, kansen en werklocaties aan dig ov, aanpak congestie snelwegen, fieldlab logistieke innovatie

Regionale én lokale projecten

Samen aan

**Goed Leven in een complete, dynamische meerkernig
griek en divers aanbod aan bedrijvigheid, waar creativi-
een historische setting gelegen tussen drie rivieren in**

**DEDE
BAARHEID**

GOED WERKEN

KWALITEIT

INNOVATIE

**De wegen leiden
Drechtsteden**

Pluktuin voor talent

bereikbaarheid weg,
er. Verbinding
CS, minder autoge-
r ov over weg en
rking stationsge-
ht, koppeling woon-
ies aan hoogwaar-
k congestie
ieldlabs voor
novaties

Nieuwe hoogwaardige bedrijvig-
heid, stimuleren innovatiekracht,
+30,000 arbeidsplaatsen,
transformatie maakindustrie,
groen, digitaal en innovatief,
stimuleren crossovers tussen
sectoren, naast maritiem ook
inzet op logistiek, leisure/retail
en zorg. Banen aan boven- en
onderkant van de markt

**cten, overheid en partners
n de slag!**

Sleutel 1: GOED WONEN

Wonen is dé game changer voor de regio

Wonen is de hefboom voor de beoogde stedelijke ontwikkeling in Drechtsteden. Doel is door te groeien naar 300.000+ inwoners en te komen tot een evenwichtiger verdeling van de woonsegmenten.

De kwalitatieve woonvraag van binnen en buiten de regio is het uitgangspunt. Dat doen we door het **toevoegen** van next generation woonwijken: duurzame, gezonde woongebieden die aantrekkelijk zijn voor een volgende generatie. De unieke gebiedskwaliteiten (wonen aan het water, kansen langs het spoor zoals bij Dordrecht Centraal) worden volop benut. Zo ontstaan onderscheidende woonmilieus: in de historische binnenstad, langs de rivieroeveren of ontspannen wonen in het groen. Wie wil dat nou niet?

Meer kwaliteit!

De kwaliteit van de woningvoorraad zal door deze ingreep in de Drechtsteden toenemen. Daarnaast vraagt ook de transformatie van kwetsbare woonmilieus de nodige aandacht. Ook ontstaan hierdoor meer mogelijkheden om bestaande doelgroepen te behouden voor de regio en nieuwe doelgroepen aan te trekken. Overigens zal deze ontwikkeling niet ten kosten te gaan van de huidige inwoners met een sociale woning.

Deze sociale woningvoorraad moet daarnaast ook worden verduurzaamd, met onder meer gasloos wonen en een warmtenet. Ruimtelijke kwaliteit, duurzaamheid en slim ruimtegebruik vormen het centrale thema bij deze woonopgaven.

De woon- en leefomgeving zal worden verbeterd. De binnenstad aanpak, met als inzet een aantrekkelijke, compacte binnenstad van Dordrecht met verrassende interactiemilieus, is succesvol en wordt met kracht doorgezet. Dit moet leiden tot een langere verblijfsduur van binnenstadbezoekers en een aantrekkingskracht uitoefenen op young professionals, startups en mkb. Het toeristisch bezoek aan de stad groeide de voorbije jaren gestaag. Mede door de investeringen in de toeristisch-culturele voorzieningen en evenementenprogrammering. Tegelijkertijd biedt het dagelijks bezoek aan de binnenstad als centrum van de regio nog potentie voor door groei.

En het completeren van het voorzieningenaanbod door het ontwikkelen en/of verbreden van het hoger onderwijs door specifieke opleidingen te huisvesten die inspelen op de kracht van de regio (maritieme cluster, kansrijke groeisectoren etc.).

Sleutel 2: GOEDE BEREIKBAARHEID

Meerdere wegen leiden naar Drechtsteden

Deze regio kan zich alleen ontwikkelen indien de verbindingen voor woon-/werkverkeer en goederenvervoer goed functioneren. Dat is ook goed voor de BV Nederland. Want het bedrijfsleven maakt op A15/A16 momenteel veel 'verliesuren'. De bereikbaarheid moet beter per weg, over het spoor en over het water. Hotspots worden met elkaar en CS verbonden (binnen 10 minuten bereikbaar) en het autogebruik wordt

teruggedrongen ten faveure van het openbaar vervoer (weg en water). Het ruimtelijk-economisch versterken van het stationgebied Dordrecht CS heeft prioriteit en draagt op essentiële wijze bij aan de aantrekkingskracht van de Drechtsteden. De nieuwe woon- en werklocaties die de komende jaren worden ontwikkeld vereisen een goede koppeling aan een hoogwaardig ov-systeem. Dit is essentieel voor de toekomstige bereikbaarheid van Drechtsteden.

Uiteraard wordt de congestie op de snelwegen aangepakt. Dit betreft de knelpunten op de Drechtring (A15, A16 en N3). Onder meer door verbreding en betere benutting (ontvlechten lokaal en doorgaand verkeer) van de wegcapaciteit. Daarnaast worden praktijkomgevingen gecreëerd waarin bedrijven en kennisinstellingen doelgericht Smart Industry-oplossingen ontwikkelen, testen en implementeren. Doel: het verminderen van de barrièrewerking van de Drechtring door slimme innovatieve bereikbaarheidsmaatregelen. Deze fieldlabs worden ook ingezet om de logistieke aantrekkelijkheid te vergroten door het toepassen van innovaties in vervoer over de weg, het spoor en het water.

Sleutel 3: **GOED WERKEN**

Pluktuin voor talent

Doel is het versterken van de economische positie van de regio en de inwoners door nieuwe, hoogwaardige bedrijvigheid en ondernemers aan te trekken en de groei en het innovatief vermogen van bestaande bedrijvigheid te stimuleren. Dit moet leiden tot maar liefst 30.000 extra arbeidsplaatsen! Deze groei zal vooral plaatsvinden in de groothandel/logistiek, ICT, financiële en zakelijke dienstverlening en zorg en welzijn. En uiteraard ook meer banen in de maritieme sector!

Hier wordt vooral invulling aan gegeven door de transformatie van de maakindustrie (Smart Industry 4.0.), die in volle gang is, te faciliteren en aan te jagen. De overgang naar groen, digitaal en meer innovatief is noodzakelijk én in gang gezet. Om dit transformatieproces te stimuleren worden de economische hotspots doorontwikkeld naar een ecosysteem van samenhangende innovatiemilieus. In deze milieus worden crossovers tussen sectoren, onderwijs en zorg gestimuleerd. Naast vernieuwing van de maakindustrie is er ook inzet op logistiek en leisure/retail en zorg. Door deze gecombineerde aanpak ontstaan nieuwe arbeidsplaatsen aan de boven- en onderkant van de arbeidsmarkt.

***‘SAMEN
VERBINDEN WE.’***

TOTAALPLAATJE DUURZAAMHEID, KWALITEIT EN INNOVATIE ZORGEN VOOR VERBINDING

Daarnaast is de strategie van de Groeiagenda gericht op duurzaamheid, kwaliteit en innovatie. Goed Wonen, Goede Bereikbaarheid en Goed Werken zijn inhoudelijk aan elkaar verbonden. De Groeiagenda kan alleen een succes worden indien deze sleutels in samenhang worden gezien.

Duurzaamheid in je voordeel laten werken

De energietransitie is een maatschappelijke en economische ontwikkeling die alle energiegebruikers in de Drechtsteden zal raken en kansen zal bieden aan creatieve ondernemers. Fijnstof en geluid terugdringen zijn robuuste opgaven. Met de energietransitie moet slim worden ingehaakt op de ontwikkelingen in economie, wonen, water- en afvalsector, mobiliteit en leefbaarheid.

De omstandigheden dwingen tot creatieve oplossingen die altijd zijn gericht op waardevermeerdering (van locaties). De problematiek en opgaven zijn complex en 'eenvoudige, standaard' oplossingen zullen niet toereikend zijn. Kwaliteit en innovatief vermogen (bijvoorbeeld slim ruimtegebruik) zijn nodig om van de Drechtsteden een in alle opzichten in balans zijnde complete stad te kunnen maken. Soms moet een gebied worden 'voorverwarmd' door tijdelijk gebruik. Ook met het realiseren van icoonprojecten en het creëren van aantrekkelijke toegangspoorten kunnen de Drechtsteden op de kaart worden gezet.

WE ZIJN GEEN EILAND

De regio Drechtsteden is afhankelijk van haar omgeving. Maar andersom geldt: wij dragen ook bij aan BV Nederland! De aantrekkingskracht en economische vitaliteit van onze regio wordt mede bepaald door de nabijheid van het werk en zeker de voorzieningen in Rotterdam. Verbetering van de bereikbaarheid van Rotterdam voor inwoners uit de Drechtsteden zou zowel de aantrekkingskracht als de woonregio en de arbeidsparticipatie vergroten. Waarom zou de Drechtsteden niet een relatie met Rotterdam kunnen ontwikkelen zoals de regio Haarlem heeft met Amsterdam en de regio Leiden met Den Haag?

Maar ook Zuid-Holland Zuid, Alblasserwaard-Vijfheerenlanden en West-Brabant vallen in de dagelijkse invloedssfeer van onze regio. Reden genoeg om komende jaren nog meer werk te maken van samenwerking met de omgeving. Want tot slot zijn ook onze burens gebaat bij een sterke en aantrekkelijke regio Drechtsteden!

U ziet het: plannen en ambities genoeg. Aan ons allen de mooie taak om het waar te gaan maken.

Samenwerking is de sleutel!

Drehtsteden